

החטיבה המקצועית מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

19 אפריל 2023
כ"ח ניסן תשפ"ג

לכבוד

המייצגים, המעסיקים, לשכות השכר וקופות הגמל

הנדון: טופס 161 חדש - הודעה על פרישה מעבודה

רשות המסים חידשה ועדכנה את נהלי הדיווח, הן של מעסיקים ביחס לכספי הפיצויים שהועמדו לרשות העובד בעת פרישה והן של העובדים שפרשו ביחס לבחירתם ובקשתם בנוגע לכספי הפיצויים כאמור. הצורך בחידוש ועדכון עלה, בין היתר, לאור שינויי חקיקה שנעשו בשנים האחרונות וכן לשם שיפור נאותות דיווחי המעסיקים וייעול תהליכי השירות ובחירות העובד ביחס לכספי הפיצויים שהועמדו לרשותו בעת הפרישה.

נכון להיום אירועי הפרישה מדווחים על ידי המעסיקים באמצעות טופס 161 - "הודעת מעסיק על פרישה". לצד זאת, בחירת העובדים ביחס למענקי הפרישה שהועמדו לרשותם מדווחת באמצעות טופס 161א - "הודעת עובד עקב פרישה מהעבודה".

הריני להודיעכם על פרסום טופס 161 חדש (להלן: "**הטופס החדש**", "**הטופס**"). הטופס החדש מחליף את טופס 161 - "הודעת מעסיק על פרישה" ואת טופס 161א - "הודעת עובד עקב פרישה מעבודה" (להלן: "**הטפסים הישנים**"). החובה למילוי ודיווח באמצעות הטופס החדש חלה בעת פרישתו המוחלטת והסופית של העובד ובלבד שנצברו בעבורו סכומים וזכויות בגין תקופת עבודתו אצל המעסיק ממנו פרש וזאת, בין אם הכספים משולמים על ידי המעסיק במישרין ובין אם באמצעות קופות גמל.

הטופס החדש בנוי משלושה חלקים, כמפורט להלן:

חלק א' - הודעת מעסיק: במסגרת חלק זה המעסיק ידווח את כל הפרטים ביחס לפרישת העובד.
חלק ב' - הודעת עובד: במסגרת חלק זה העובד נדרש למלא את בקשותיו ביחס למענקים שהועמדו לרשותו ובנוסף, נדרשות הצהרותיו, המשליכות על אירוע הפרישה.

חלק ג' - חישוב המעסיק והנחיות לקופות הגמל: במסגרת חלק זה ובכפוף לתנאים המפורטים בו, המעסיק ינחה את קופות הגמל בנוגע לאפיון הכספים וניכוי המס. לאחר שהמעסיק ימלא את חלק ג', עליו למסור את הטופס לפקיד השומה וכן לעובד / לשאיריו או למי מטעמם. במקרים בהם ניתנו על ידי המעסיק הנחיות לקופות הגמל, באחריות העובד למסור את הטופס לקופות הגמל. יודגש, רק במקרים בהם לא מתקיימים התנאים המפורטים בטופס, על המעסיק להפנות את העובד לפקיד השומה לשם קבלת הנחיות ביחס לסכומים המדווחים בטופס.

במהלך החודשים הקרובים הטופס 161 החדש יהיה זמין לצד הטפסים הישנים אולם, החל מתאריך ה- 1 ביולי 2023 (להלן: "**מועד תחולה**"), החובה לדווח על פרישה מעבודה תהא באמצעות הטופס החדש,

החטיבה המקצועית

מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

התגמולים, הן חלק המעסיק והן חלק העובד וזאת, בשיעור שלא יפחת מ- 5% (כל אחד) ולא הופקדו כספים במרכיב הפיצויים. יוזכר, בהתאם לתקנות 19(א)(1)(ג)(2) ו- 19(ב) בתקנות מס הכנסה (כללים לניהול ואישור קופת גמל), התשכ"ד - 1964 (להלן: "תקנות קופות הגמל"), הפקדות לפיצויים יעשו לקופת גמל לקצבה ובלבד שהופקדו במרכיב התגמולים הן חלק המעסיק והן העובד בשיעור שלא פחת מ- 5%.

משכורת - חבות פיצויים - משכורת לצורך חישוב חבות הפיצויים בעבור העובד לפי חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג - 1963 (להלן: "חוק פיצויי פיטורים").

3. חלק א.8 - קצבה ממעסיק או משלם מטעמו (להלן: "פנסיה תקציבית"), בגין תקופת העבודה - על המעסיק לציין האם העובד לא זכאי או זכאי לפנסיה תקציבית בגין תקופת עבודתו אצל המעסיק היה והעובד זכאי יש לציין את המשכורת שעל בסיסה מחושבת הפנסיה תקציבית.

4. חלק א.9 - פירוט המענקים בגין תקופת העבודה - המעסיק יפרט את כל מענקי הפרישה להם זכאי העובד בגין פרישתו לרבות: מענקי פרישה במזומן מהמעסיק, הפקדות למרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל שלא חויבו במס בהתאם לסעיף 3(ה3)(א1) וכן השלמות למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה שלא חויבו במס בהתאם לסעיף 3(ה3)(ב1) לפקודה. לעניין השלמות למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה, ראה הרחבה בחוזר מס הכנסה 4/2019 בנושא: "הפקדות מעסיק לקופות גמל לקצבה - תיקון 232 לפקודה".

תאריך הפקדה ראשון - ביחס למענקים שישולמו באמצעות קופות הגמל (קוד משלם 4, 5, ו-6), יש לציין את התאריך בו המעסיק הפקיד לראשונה בעבור העובד כספים בקופת הגמל. יודגש, האמור יחול גם במקרים בהם העובד נייד את הכספים מקופת גמל אחת לקופת גמל אחרת, יש לדווח על התאריך בו המעסיק הפקיד לראשונה בעבור העובד בקופת גמל ואין לדווח על תאריך ההפקדה הראשון לקופה שאליה נוידו הכספים.

תאריך התשלום לעובד - ביחס למענקים שישולמו על ידי המעסיק או מטעמו ושאינם משולמים באמצעות קופות גמל (קוד משלם 1, 2, ו-3), על המעסיק לציין את התאריך בו הועמדו המענקים לרשות העובד.

5. חלק א.10 - תשלומים שחויבו במס בהתאם לסעיפים 3(ה3)(א1) ו- 3(ב1) לפקודה - על המעסיק לציין, האם העובד חויב במס על הפקדותיו בעבור העובד למרכיב הפיצויים לקופת גמל לקצבה, בהתאם לסעיפים 3(ה3)(א1) ו- 3(ה3)(ב1) לפקודה. במקרים בהם העובד חויב במס על הפקדות כאמור, המעסיק יציין את סך כל התשלומים שהעובד חויב עליהם במס במועד ההפקדה (בערכם הנומינלי בהתאם לתלוש השכר), וכן את סך כל התשלומים כאמור, לרבות הרווחים ליום הפרישה (בערכם הריאלי). בהקשר זה יצוין, על המעסיק מוטלת חובת דיווח על הפקדות לקופת גמל שחויבו בשווי, בהתאם להוראות חוזר רשות שוק ההון ביטוח וחסכון בנושא: "אופן הפקדת תשלומים בקופת גמל". יודגש, במקרים בהם לא נעשה דיווח על הפקדות כאמור או שהסכום שדווח בטופס 161 אינו תואם את הדיווח לקופת הגמל, על המעסיק לתקן את הדיווח ובנוסף, לצרף נספח לטופס ובו יפורטו כל סכומי ההפקדות שחויבו בשווי והחדש בו חויבו במס. אין לכלול בחלק א.9 סכומים המפורטים בחלק זה.

6. חלק א.11 - קצבה טרם הפרישה בגין תקופת העבודה - במקרים בהם העובד החל לקבל קצבה חודשית המשולמת מקופת גמל לקצבה שמקורה מכספי פיצויים שנצברו בתקופת העבודה אצל המעסיק ממנו פרש וזאת, טרם פרישתו מהמעסיק, סכום רכיב הפיצויים שעל בסיסו חושבה הקצבה יחשב לחלק

החטיבה המקצועית

מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

מהסכומים שהועמדו לרשות העובד בפרישתו. על המעסיק לציין את סכום הקצבה אותה העובד החל לקבל טרם הפרישה ואת סכום רכיב הפיצויים בגין תקופת עבודתו אצלו, שעל בסיסו חושבה הקצבה בהתאם לדיווח שהתקבל מקופת הגמל.

7. **חלק א.12 - התקרה ל"רצף קצבה ברירת מחדל"** - על המעסיק לציין האם מתוך סכום המענק הכולל, סך הסכומים העומדים לרשות העובד שהופקדו ע"י המעסיק במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, עולה או אינו עולה על התקרה הנקובה בסעיף 9(א7)(1ז) לפקודה (נכון לשנת המס 2023 - הגבוה מבין: סך של 392,770 ₪ או תקרת הפיצויים, כהגדרתה בסעיף 3(ה3)(2) לפקודה (סכום המשכורת המבוטחת המדווח בחלק א.6 או 39,300 ₪ לפי הנמוך, כשהוא מוכפל בשנות העבודה) (להלן: **"רצף קצבה ברירת מחדל"**). בנוסף, המעסיק יציין האם המענקים המדווחים בחלק א.9 כוללים מענקים ממשלמים שאינם קופות גמל לקצבה, כדוגמת מעסיק וקופה מרכזית לפיצויים.

8. **חלק א.13 - סכומים מרביים לפרישה - נתוני עזר לפורש:**
סכום המענק הכולל - סך כל המענקים שהועמדו לרשות העובד במועד הפרישה מכל המשלמים, כמדווח בחלק א.9 (לרבות צבירה נוספת) וכן תשלומים שחויבו במס בערכם ליום הפרישה, כמדווח בחלק א.10 וכן סכום כספי הפיצויים שעל בסיסו חושבה הקצבה טרם הפרישה, כמדווח בחלק א.11.
סכום לרצף קצבה - הסכום אותו ניתן ליעד לרצף קצבה יהיה לפי הגבוה מבין:

א. מכפלת המשכורת המבוטחת המדווחת בחלק א.6 במספר שנות העבודה של העובד.
ב. הסכום ברכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה שמקורו בהפקדות שוטפות שנעשו בהתאם לתקנות קופות הגמל, בתוספת ההשלמות בהתאם לסעיף 3(ה3)(1ב) לפקודה ובתוספת סכום כספי הפיצויים שעל בסיסו חושבה הקצבה טרם הפרישה.
יובהר, במקרה בו העובד החל לקבל קצבה מקופת גמל טרם מועד פרישתו מהמעסיק, שמקורה מכספי פיצויים שנצברו בתקופת העבודה המפורטת בטופס זה, סכום כספי הפיצויים שעל בסיסו חושבה הקצבה יהיה חלק מתוך הסכום שיועד לקצבה.

סכום לרצף פיצויים - הסכום אותו ניתן ליעד לרצף פיצויים, בהתאם לסעיף 9(א7)(א4) לפקודה, לא יעלה על חבות הפיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורים, בתוספת מכפלת 4 פעמים השכר הממוצע במשך בשנות הוותק של העובד הפורש (להלן: **"תקרת רצף פיצויים"**). יובהר, תקרת רצף הפיצויים כוללת גם את הסכום לרצף קצבה שהופקד בקופת גמל ויועד לרצף קצבה. הסכום המרבי אותו ניתן ליעד לרצף פיצויים (תחת ההנחה שכספים יועדו גם לרצף קצבה) הינו הנמוך מבין סכום המענק הכולל לבין תקרת רצף פיצויים, כאשר מהתוצאה המתקבלת יש לנכות את הסכום שיועד לרצף קצבה.

סכום מענק פטור לפי סעיף 9(א7) לפקודה - סכום המענק הפטור לא יעלה על הסכום הנמוך מבין:
א. במענק פרישה - הפטור הוא בגובה מכפלת "משכורת חודשית אחרונה" ב- 150% (אך לא יותר מתקרת הפטור בסעיף 9(א7)(א) לפקודה, נכון לשנת 2023 - 13,310 ₪), כפול תקופת העבודה.

במענק פרישה עקב פטירה - הפטור הוא בגובה מכפלת "משכורת חודשית אחרונה" בשתיים (אך לא יותר מתקרת הפטור בסעיף 9(א7)(ב) לפקודה, נכון לשנת 2023 - 26,620 ₪), כפול תקופת העבודה.

ב. סה"כ המענקים כמדווח בחלק א.9.

החטיבה המקצועית

מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

סכום מענק חייב במס - הסכום המרבי של המענק החייב הוא סה"כ המענקים, כמדווח בחלק א.9. במקרה בו העובד בחר לממש את הפטור בהתאם לסעיף 9(א7) לפקודה, סכום המענק החייב במס יהיה החלק העולה על סכום המענק הפטור כאמור.

ב. חלק ב' - הודעת העובד

מילוי חלק זה על ידי העובד הפורש מחליף את הצורך במילוי טופס 161א "הודעת עובד על פרישה". העובד ימלא חלק זה לאחר שהוצגו בפניו כל הפרטים שמולאו על ידי המעסיק בחלק א', בדגש על הפרטים ביחס לתקרה ל"רצף קצבה ברירת מחדל" ואפיון "תשלומים פטורים" (כהגדרת המונח בסעיף 9א לפקודה). כמו כן, המעסיק נדרש להציג בפני העובד את הסכומים המרביים, כמפורט בחלק א.13. הצגת כאמור נועדה, בין היתר, להקל על העובד בהחלטותיו ביחס לכספי הפיצויים שהועמדו לרשותו מהמעסיק ממנו פרש.

היה והמעסיק סימן בחלק א.12 - סעיף 1 "אינו עולה". כלומר, סך הסכומים שהופקדו בקופות הגמל לקצבה אינו עולה על התקרה ל"רצף קצבה ברירת מחדל", בסעיף 2 "לא". כלומר, לא עומדים לרשות העובד מענקים ממשלמים שאינם קופת גמל לקצבה. באפשרות העובד לא למלא חלק זה ויראו כאילו הגיש בקשה לרצף קצבה ביחס לסכומים כאמור.

אולם, בכל מקרה אחר, על העובד למלא את חלק זה ולפרט את בקשותיו ביחס לכל המענקים שהועמדו לרשותו.

1. **חלק ב.1 - בקשות העובד ביחס למענקים שהועמדו לרשות העובד בגין תקופת העבודה ודווחו בחלק א.9** - העובד נדרש לציין את בקשתו ביחס למענקים שהועמדו לרשותו, ככל וסך הסכומים שהופקדו בקופות הגמל לקצבה עולה על התקרה "רצף קצבה ברירת מחדל" או שהועמדו לרשות העובד סכומים ממשלמים שאינם קופת גמל לקצבה, כדוגמת מעסיק, קופה מרכזית לפיצויים או שבחירתו אחרת מ"רצף קצבה ברירת מחדל".

- **סה"כ התשלומים שחויבו במס לרבות רווחים, כמפורט בחלק א.10** - הפקדות לרכיב הפיצויים שחויבו במס במועד ההפקדה ושדווחו על ידי המעסיקים כ"תשלומים פטורים", ניתנים למשיכה באמצעות פניה ישירה לקופת הגמל החל ממועד הפרישה וקופת הגמל לא תנכה מס בעת משיכת ההפקדות אלה. עם זאת, רווחים שמקורם בהפקדות כאמור חייבים במס ולגביהם קופת הגמל תנכה מס בשיעור האמור בסעיף 125ג(ג) לפקודה (נכון לשנת 2023 - 15%). לחלופין, במועד הזכאות לקצבה באפשרות העובד לקבל קצבה שמקורה ב"תשלומים פטורים". סכום הקצבה שמקורה מהתשלומים הפטורים והרווחים שנצברו בגינם, יחשב כקצבה פטורה ממס.

- **הסכום הכולל שעל בסיסו חושבה הקצבה כמפורט בחלק א.11** - במקרה בו העובד החל לקבל קצבה מקופת גמל שמקורה מכספי פיצויים וזאת, טרם פרישתו מהמעסיק, סכום כספי הפיצויים שעל בסיסו חושבה הקצבה יחשב כסכום שיועד לקצבה.

2. **חלק ב.2 - בקשות נוספות** - בחלק זה העובד יציין האם בכוונתו לבקש לפרוס את סכום המענק החייב במס. בנוסף, ככל ובקשת העובד כוללת סכום לרצף פיצויים העובד נדרש לציין את שם הקופה ומספר תיק הניכויים של הקופה אליה מעונין שהמעסיק יפקיד את הסכום כאמור, והכל בכפוף לאישור פקיד שומה.

החטיבה המקצועית

מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

3. חלק ב.3 - הצהרת העובד - בחלק זה העובד נדרש להצהיר שבתקופת עבודתו אצל המעסיק ממנו פרש הוא לא קיבל ממעסיקים אחרים מענקי פרישה פטורים ממס בהתאם לסעיף 9(א7) לפקודה, לא הוגשה על ידו בקשה לרצף פיצויים, בגין אירועי פרישה ממעסיקים אחרים והוא לא ערך קיבוע זכויות באמצעות טופס 1161.

במקביל לפרסום הטופס החדש רשות המסים פרסמה באתר האינטרנט של הרשות מדריך נרחב אשר נועד לסייע לעובד שפרש במילוי חלק ב' בטופס ובמסגרתו ניתנו דגשים והסברים לחלופות העומדות בפני העובד ביחס למענקי הפרישה שהועמדו לרשותו. הגישה למדריך תתאפשר גם באמצעות ברוקד לסריקה שהתווסף לטופס.

ג. חלק ג' - חישוב המעסיק והנחיות לקופות הגמל

1. חלק ג.1 - המעסיק ינחה את קופות הגמל בנוגע לדרך אפיון הכספים וניכוי המס באמצעות מילוי חלק זה וזאת, בכל המקרים בהם מתקיימת אחת מהחלופות שלהלן (המעסיק נדרש לסמן בטופס את החלופה שמתקיימת):

א. חלופה א' - במקרה והעובד לא העביר למעסיק את חלק ב' ובהתקיימותם של שני התנאים המצוינים שיפורטו להלן, קופת הגמל תראה בסכומים שהופקדו בידיה ככאלה שיועדו לרצף קצבה, אלא אם העובד יעביר לקופת הגמל אישור פקיד שומה הקובע אחרת. להלן התנאים:

1. סך הסכומים שהופקדו בקופות הגמל לקצבה אינו עולה על התקרה ל"רצף קצבה ברירת מחדל", הנקובה בסעיף 9(א7)(1ז) לפקודה.

2. מעבר לסכומים כאמור, העובד אינו זכאי למענק פרישה נוסף ממשלם שאינו קופת גמל לקצבה.

ב. חלופה ב' - במקרה והעובד העביר למעסיק את חלק ב' ובהתקיימותם של כל שבעת התנאים שיפורטו להלן, יש לראות בבקשות העובד בחלק ב.1 ובאישור המעסיק, כהודעת העובד על ייעוד הכספים לרצף קצבה ו/או לרצף פיצויים ו/או מענק פטור ו/או מענק חייב, לפי העניין. כמו כן, ככל וישולם על ידי המעסיק או על ידי משלמים אחרים מענק חייב במס, ינוכה מס בהתאם לתקנות ניכוי מס במקור (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה) התשנ"ג-1993 (להלן: "**תקנות שכר עבודה**"). על המעסיק לציין את שיעור המס שינוכה מסכום המענק החייב. להלן התנאים:

1. העובד אינו בעל שליטה במעסיק או קרובו של בעל השליטה במעסיק.
2. במקרה של תשלום מענק פרישה עקב פטירה - הסכומים שהועמדו לטובת השאירים פטורים ממס בהתאם לסעיף 9(א7)(ב) לפקודה ו/או הכספים הצבורים בקופת גמל יועדו למטרת תשלום קצבת שאירים.

3. המשכורת המבוטחת האחרונה המדווחת בחלק א.6, אינה עולה על הסכום הנקוב בהגדרת המונח "תקרת הפיצויים" בסעיף 3(ה3)(2) לפקודה או שהמשכורת המבוטחת כאמור עולה על התקרה כאמור אך, העובד לא חויב במס בגין הפקדות המעסיק למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה.

החטיבה המקצועית

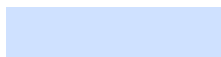
מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

4. הסכומים בקופות הגמל לקצבה המפורטים בטופס זה, מקורם מהפקדות המעסיק לקופת גמל שנעשו בהתאם לתקנה 19 בתקנות קופות הגמל, וכן בהשלמות לרכיב הפיצויים, בהתאם לסעיף 3(ה3)(ב1) לפקודה.
5. בחירות העובד בחלק ב.1 נעשו במגבלת הסכומים המרביים, המפורטים בחלק א.13.
6. הודעת העובד אינה כוללת בקשות נוספות כמפורט בחלק ב.2.
7. העובד סימן בחלק ב.3 כי התקיימו לגביו כל ההצהרות / העובד לא סימן כי התקיימו לגביו כל ההצהרות כאמור אך, העובד לא ביקש סכום מענק בפטור ממס.
2. חלק ג.2 - באירוע פרישה בו לא מתקיימת אף לא אחת מהחלופות המפורטות בחלק ג.1, ההנחיות למעסיק ולקופות הגמל יינתנו על ידי פקיד השומה. על המעסיק לציין בחלק ג.2 את מספרי התנאים שלא התקיימו ולהפנות את העובד לפקיד שומה, על מנת שזה ייתן הנחיות למעסיק ולקופות הגמל ביחס לסכומים המדווחים בטופס. במקרה בו העובד לא יעביר למעסיק את הנחיות פקיד השומה והעובד זכאי למענק נוסף מהמעסיק, המעסיק ינכה מסכום מענק הפרישה המשולם על ידו מס בהתאם לתקנות שכר עבודה, ללא מתן הפטור הקבוע בסעיף 9(א7) לפקודה.

המייצגים ולשכות השכר מתבקשים להדגיש בפני המעסיקים וחשבי השכר את החשיבות במילוי הטופס החדש בהתאם להנחיות אלה וכן את חשיבות נאותות הפרטים שידווחו בטופס ועל ההשלכה המשמעותית שקיימת בפרטים כאמור, הן על בקשות העובד והן על אפיון הכספים בקופות הגמל.

בכבוד רב,

רונית כהן, רו"ח

מנהלת מחלקת קופות גמל ומיסוי יחידים

העתק

מר רולנד עם - שלם, רו"ח (משפטן) - סמנכ"ל בכיר לעניינים מקצועיים

מר אורי קלינר, עו"ד (רו"ח) - יועץ משפטי רשות המסים

הגב' פזית קלימן, רו"ח - סמנכ"לית בכירה שומה וביקורת

מר נדב נגר, רו"ח - מנהל החטיבה המקצועית

מר חגי בנימין, רו"ח - סגן ממונה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

פקידי השומה

הגב' ורד בכר, רו"ח - מנהלת תחום בכירה שומה - ניכויים, חטיבת השומה

הגב' רחלה אקוקה, רו"ח - מנהלת תחום בכירה שומה - פרט, חטיבת השומה

הגב' הילה פרץ, עו"ד - ממונה מיסוי שוק ההון וקופות גמל, חטיבה משפטית